

Tað góða orðið og tann vitugi tankin

Sandoyggjin er, við sínum vallaða og mjúka landslag, búnaðaroyggjin í Føroyum. Hugsar ein um búnað í meiri andabornari merking — um velting í hjørtunum og hugunum á fólki — so varð brotið upp úr nýggjum her í oynni longu tíðliga í 19. öld. Nøvn sum Jóannes í Króki, Óli í Klæmintsstovu, Diðrikur á Skarvanesi renna einum í huga. Hetta vóru spírar, hvør á sínum øki, í bókmentum, visind og list. Seinni leitaðu ungfólk burtur, fyrst og fremst á danskar háskúlar, haðani tey bóru eina forkunnuga barlast av viðskygni, nýhugsan og stórbærum sjónum úr heimsins bókmentum heimaftur við sær. Væl varð velt, og væl fruktad. Tjóðskaparhugsanin festi tíðliga í her í oynni. Og Sandoyggjin fostraði nøkur av okkara fremstu bókmentafólkum. Háskúlin fekk mangar trúgvir vinir her, og tað er ikki óvanligt at hitta fólk her, sum hava Brand og Peer Gynt standandi, grønar og livandi, á tí uttaru eins væl og á tí innaru bókahallini.

Kom tú á tal við Viggo Dalsgaard, hevði tú varhugað av, at Sandoyar søga, og serstakliga hennara ríka mentunarsøga, livdi sitt liv innan í honum. Hon var stóð, hann bygdi á. Við hennara viðskygda landslag aftan fyri seg gjørdi hann sínar merkingar um tilburðir í Føroya søgu og um dagsins hendingar.

Viggo hevði, sum fleiri av bróðrum sínum, eitt lyndi, sum man vera heldur sjáltsamt í Føroyum. Hann kundi vera bráður og eldhugaður, var skjótur at stuðla og eggja. Kortini var tað ikki honum fyri at lata seg tæla av lættisoppadreymum ella fjákutum uppløpi. Hann var *eisini* av lyndi tortrúgvinn og atfinningarsamur, men kortini ikki nakar leiðiligur fýligrani. Hesin blandingurin av gløggum atfinningarsemi og vælgerandi eldhuga gjørdi hann til ein úrlíka góðan eygleiðara, foran fyri at hyggja at og meta um tíðarrákið í Føroyum, tað bókmentálaga, andaliga og politiska, at livga, har hann helt tað góða spíra, og at tala at, við myndugleika, tá ið dumban blásti seg upp til at vera grón, og illgresið læt seg í liljubúna.

Hansara gløgga politiska og andaliga medvit hevði hann altíð

havt, og við tí lyndi, sum var honum í kjotið borið, hevði tað ivalyst viðhvørt gjørt honum lívið heldur tvørlegt. Hinvegin hevði tað givið honum royndir og vitan. Hann hevði upplivað tað politiska høgðarák, sum undan og í krigsárunum — sum eitt kvørkratak — sansaði at føroyinginum, ávirkað sum tað var av tí týsku nazismuni. Tá ið hetta sama rák nú í áttatiárunum hótti okkara land, var tað honum ikki nakað nýtt. Eitt renaissansufyrbrigdi kallaði hann tað. Hann visti sjálvur, at hann var á varðhaldi,

við at stuðla og tala at og skriva. Hansara moralska og politiska medvit gjørdi hann kortini hvørki meinfýnsan ella trongan. Tvørturímóti eru mong dømi um, at hann hýsti og visti hjartalag og virðing fyri sínum medmenniskjum, sum rukku yvir um politisk skilárúm.

Skaldskapurin mundi vera tann mentanartátturin, sum Viggo hevði mest áhuga fyri. Áhugi hansara var rúmsáttur og víður, og hann legði í sínum metingum líka stóran dent á stíl og málsligt hegni sum á innihald,

endamála og sjónir. Sálmaskaldskapi hevði hann serliga stóran áhuga fyri, og eg minnst, at hann fyri ikki langari tíð síðani tók til um Christian Matras, at hann við týðing síni *Hjá tær, o Drottin, er dagaskeið* hevði verið hepnari enn upprunaskaldið, Grundtvig sjálvur. Ein kundi ikki annað enn geva honum rætt. Henda týðing man vera nakað av tí hábærsligasta og stórvingnasta, vit eiga á føroyskum.

Á bókmentahimlinum hjá Viggo var Henrik Ibsen sólin millum stjornurnar. Tað gav at bita fyrstu ferð, eg hitti henda merkismann. Tað var í 1965, eg var eitt stutt skifti læraravikarur í Skálavík. Sum rimiligt var, av og á var neyðugt at ganga oman í handilin á Mølini at keypa okkurt smávegis. Hetta vóru minniligar ferðir. Áðrenn tú fór út aftur við tí litla, tú hevði keypt, fekk tú frá handilsmanninum ein — ofta heldur drúgván — fyrilestur um Henrik Ibsen, onkran sjónleik hjá honum ella onkra flógv í skaparverki hansara. Soleiðis minnst eg m.a., at Viggo einaferð — standandi innan fyri skivuna í tí gamla handlinum á Mølini — greiddi mær frá tí stóra leikinum *Kejser og Galilæa*, um rómverjakeisaran Julian Apostata og hansara máttloysisstríð imóti kristindóminum, Kærlíkin til Ibsen slóknaði ongantið í Viggo. Og tá ið *John Gabriel Borkman* — ein leikur, ið hevur verið samanborin við eitt norskt vetrarlandslag, so bærligur er hann í sínum stórvingna dapurleika — var vístur í Norðurlandahúsinum, var Viggo fremstur millum áskoðararnar.

Viggo Dalsgaard, sum í sær goymdi eina gróðrarríka samanseting av trimum týðandi tættum í føroyskum mentunarlívi, javnaðarrørsluni, sjálvstýrisrørsluni og háskúlaandanum, er farin undir grønu torvu. Men tey, sum hava kent hann, gloyma ongantið dugnaðin frá honum, tey góðu orðini og tann vituga tankan. Hetta eru máltíðir, ið ligga leingi á. Og tað er ikki so undarligt. Tí sum á so mong onnur hevði meistarin frá Skien eisini sett sitt edlingsmerki á hann.

Hanus Andreassen

